

Metafísica

2015/2016

Codi: 100303

Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2500246 Filosofia	OB	3	2

Professor de contacte

Nom: Jaume Mensa Valls

Correu electrònic: Jaume.Mensa@uab.cat

Utilització de llengües

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Prerequisits

No n'hi ha.

Objectius

Metafísica és una assignatura obligatòria del tercer curs del grau de filosofia. L'objectiu general de l'assignatura *Metafísica* és estudiar el problema de l'ésser i la seva relació amb el problema del llenguatge i la veritat. El curs té un doble pol: d'una banda Plató com a exemple d'un autor clàssic que ha plantejat els grans temes de la metafísica (plantejament que, com cap altre, perquè és obert a diverses interpretacions, ens interpel·la també a nosaltres, estudiosos de Plató i lectors del seus diàlegs), i de l'altra, el corrent hermenèutic (com a *lloc des del qual* interpretem Plató). Per això, també, en un tercer tema (la qüestió hermenèutica) farem explícits aquests pressupòsits de l'hermenèutica.

Els objectius específics d'aquesta assignatura són:

- Assolir una comprensió global de la problemàtica metafísica i del seu desenvolupament històric;
- Comprendre els principals conceptes relacionats amb la metafísica;
- Llegir textos cabdals de Metafísica;
- Presentar l'hermenèutica com a alternativa actual de la Metafísica clàssica

Competències

- Analitzar i sintetitzar els arguments centrals dels textos fonamentals de la filosofia en les seves diverses disciplines.
- Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva, tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.
- Que els estudiants hagin demostrat que comprenen i tenen coneixements en una àrea d'estudi que parteix de la base de l'educació secundària general, i se sol trobar a un nivell que, si bé es basa en llibres de text avançats, inclou també alguns aspectes que impliquen coneixements procedents de l'avantguarda d'aquell camp d'estudi.
- Que els estudiants hagin desenvolupat aquelles habilitats d'aprenentatge necessàries per emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.
- Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.

- Que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements propis a la seva feina o vocació d'una manera professional i tinguin les competències que se solen demostrar per mitjà de l'elaboració i la defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi.
- Que els estudiants tinguin la capacitat de reunir i interpretar dades rellevants (normalment dins de la seva àrea d'estudi) per emetre judicis que incloguin una reflexió sobre temes destacats d'índole social, científica o ètica.
- Reconèixer i interpretar temes i problemes de la filosofia en les seves diverses disciplines.
- Respectar la diversitat i la pluralitat d'idees, persones i situacions.
- Situar les idees i els arguments filosòfics més representatius d'una època en el seu rerefons històric i relacionar els autors més rellevants de cada època en qualsevol de les disciplines filosòfiques.
- Utilitzar un pensament crític i independent a partir dels temes, els debats i els problemes que planteja la filosofia tant històricament com conceptualment.

Resultats d'aprenentatge

1. Aplicar el rigor filosòfic en un text escrit seguint els estàndards internacionals de qualitat.
2. Assenyalar i resumir el contingut filosòfic comú a diverses manifestacions de diferents àmbits de la cultura.
3. Buscar, seleccionar i gestionar informació de manera autònoma, tant en fonts estructurades (bases de dades, bibliografies, revistes especialitzades) com en informació distribuïda a la xarxa.
4. Debatre a partir del coneixement especialitzat adquirit en un context interdisciplinari
5. Discriminar els trets que defineixen el lloc d'un autor en el context d'una problemàtica i reorganitzar-los en un esquema coherent.
6. Distingir els temes de rellevància filosòfica en els debats actuals
7. Distingir i esquematitzar el contingut fonamental d'un text filosòfic.
8. Dominar en el grau necessari els idiomes rellevants per a la pràctica professional.
9. Elaborar un treball individual en el qual s'expliciti el pla de treball i la temporalització de les activitats.
10. Establir relacions entre ciència, filosofia, art, religió, política, etc.
11. Explicar aspectes de la història de la ciència utilitzant la terminologia pròpia de la disciplina.
12. Exposar els conceptes propis de la història de la filosofia
13. Expressar, tant oralment com per escrit, els temes i els problemes bàsics de la tradició filosòfica.
14. Expressar-se en la llengua estudiada, oralment i per escrit, utilitzant el vocabulari i la gramàtica de manera adequada.
15. Fer servir la terminologia adequada en la construcció d'un text acadèmic.
16. Identificar les idees principals d'un text sobre la matèria i fer-ne un esquema
17. Indicar i discutir les principals característiques del pensament definitori d'una època, emmarcant-les en el context.
18. Organitzar el temps i els propis recursos per a la feina: dissenyar plans establint prioritats d'objectius, calendaris i compromisos d'actuació.
19. Participar en debats sobre qüestions filosòfiques respectant les opinions dels altres participants
20. Reconèixer, amb mirada experta, referents filosòfics del passat i del present i avaluar-ne la rellevància.
21. Relacionar diversos ordres d'idees incloses en els debats filosòfics actuals.
22. Relacionar diversos ordres que es poden descobrir entre les idees filosòfiques de diferents autors i moments històrics.
23. Relacionar els elements i factors que intervenen en el desenvolupament dels processos científics
24. Resoldre problemes de manera autònoma.
25. Utilitzar correctament el lèxic específic de la història de la filosofia.

Continguts

Introducció

Tema 1. Concepte de metafísica, panorama actual, més enllà d'una metafísica ontoteològica, metafísica com a hermenèutica crítica.

La qüestió de l'ésser

Tema 2. Plató: La teoria de les idees en el *Fedó*. La "segona navegació"

Tema 3. L'ontologia de Plató: ésser, U (*Parmènides*) i no-ésser (*Sofista*)

1. Introducció general
2. El *Parmènides*: introducció, anàlisi del contingut, interpretacions
3. El *Sofista*: introducció, personatges i enquadrament dramàtic, estructura, nota conclusiva

Tema 4. Plató: ontologia i protologia (la metafísica interpretada a la llum de les doctrines no escrites segons l'Escola de Tübingen)

1. Introducció: interpretacions de la filosofia de Plató
2. Schleiermacher: explicitació dels principis hermenèutics d'interpretació dels diàlegs platònics
3. L'Escola de Tübingen
4. Plató: filosofia i escriptura.
5. Krämer i la reconstrucció de la metafísica de Plató a base de la tradició indirecta
6. Interpretació de la metafísica de Plató a la llum de la doctrina no escrita (textos del *Fedó*, el *Parmènides*, el *Sofista*). Nota sobre la interpretació del demiürg en l'escola de Milà

Tema 5. Plató i el mètode hermenèutic de Gadamer

Tema 6. De l'U de Plató al Déu unitrinari cristià: Agustí d'Hipona i el neoplatonisme

1. Lectura neoplatònica del *Parmènides*
2. Agustí d'Hipona: Déu i la creació

Tema 7. Tomàs d'Aquino i la metafísica aristotèlica

1. Concepte de metafísica: d'Aristòtil a Tomàs d'Aquino
2. La metafísica aristotèlica. Anàlisi de la *Metafísica*
3. Interpretacions de la metafísica aristotèlica: Jaeger, Reale, Aubenque

Llenguatge i veritat

Tema 8. Plató: llenguatge i coneixement (*Cràtil*)

Tema 9. Agustí d'Hipona: filosofia del llenguatge (*De magistro*)*

Tema 10. Gadamer: llenguatge i experiència hermenèutica

1. El concepte de llenguatge en la història
2. El llenguatge com a medi de l'experiència hermenèutica
3. El llenguatge com a horitzó d'una ontologia hermenèutica

El gir lingüístic en la metafísica. La qüestió hermenèutica

Tema 11. Concepte d'hermenèutica

Tema 12. Història de l'hermenèutica: Luter, Schleiermacher, Dilthey, Heidegger*, Bultmann, Ricoeur*

Tema 13. L'hermenèutica de Gadamer: Lectura de la tercera part de *Veritat i mètode**

Tema 14. Habermas*, Apel*, Vattimo i Girard

[*= temes possibles per a fer-ne una exposició a classe: vegeu "avaluació"]

Metodologia

A les classes el professor exposarà els temes i comentarà alguns textos especialment significatius. L'estudiant disposarà d'uns apunts i dels textos comentats a classe (Campus Virtual). És recomanable que l'estudiant vagi a classe amb els apunts i els textos llegits. És molt important assistir i participar a classe.

A més, l'estudiant haurà de fer dues lectures obligatòries personals: El "Parmènides" de Plató; i la tercera part (capítols 12, 13 i 14) de "Veritat i mètode" de Gadamer. D'una d'aquestes dues lectures, en farà un treball (cf. avaluació)

Utilitzarem el Campus Virtual bàsicament per compartir els materials. En canvi, si l'estudiant es volgués posar en contacte amb el professor, cal que ho faci per mitjà del correu electrònic (i no amb la missatgeria del Campus Virtual).

Amb caràcter voluntari, els estudiants que ho desitgin podran fer una exposició a classe d'algun dels temes marcats amb un asterisc (*). Aquesta activitat és especialment recomanable per a les persones que aspirin a la màxima nota (servirà al professor per posar una nota de qualitat).

Per tal que l'estudiant pugui programar bé el curs, el primer dia de classe el professor penjarà al Campus Virtual un calendari amb les dates més importants del curs (exàmens, lliurament de treballs, etc.).

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Exposicions teòriques dels principals conceptes	39	1,56	4, 5, 6, 10, 12, 17, 21, 23
Presentació del curs	1,5	0,06	18, 22
Valoració del curs	1,5	0,06	4, 14
Tipus: Supervisades			
Tutories	15	0,6	3, 9, 18
Tipus: Autònomes			
Lectura i comentari de textos significatius	14	0,56	1, 2, 4, 6, 7, 8, 10, 11, 12, 14, 15, 16, 17, 19, 20, 21, 22, 23, 25
Lectura obligatòria 1: el "Parmènides" de Plató	20	0,8	3, 5, 7, 8, 10, 16, 20, 22, 23, 24
Lectura obligatòria 2: Tercera part (c. 12, 13, 14) de "Veritat i Mètode" de Gadamer	15,5	0,62	1, 2, 3, 5, 6, 7, 8, 10, 16, 17, 18, 20, 21, 22, 23, 24
Preparació de temes i textos. Ampliació bibliogràfica. Estudi	25	1	1, 6, 9, 10, 16, 17, 18, 20, 21, 22, 24
Redacció d'un treball sobre una de les dues lectures obligatòries	15,5	0,62	1, 2, 3, 5, 7, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 21, 22, 24, 25

Avaluació

L'avaluació del curs és continuada i pressuposa l'assistència a classe i el seguiment constant del curs. Per aprovar el curs cal: a) que la nota de cada un dels dos exàmens sigui, com a mínim, de 4; b) que la mitjana de les diverses activitats sumi com a mínim 5. Si un alumne no compleix aquestes dues condicions caldrà que es presenti a la reavaluació de l'examen o dels exàmens que impedeixen l'assoliment de l'aprovat. L'estudiant només es podrà presentar a la reavaluació si en el seu moment ha fet els exàmens parcials.

El treball no és objecte de reavaluació, encara que estigui suspès. No hi ha segona convocatòria

Hom qualificarà amb No Avaluable l'alumne que només hagi fet activitats d'avaluació per un valor inferior o igual al 30%.

No hi ha segona convocatòria.

El professor assignarà un dia, hora i lloc de revisió d'examen un cop hagi avaluat les activitats del curs i hagi posat la nota global de qualificació. Els estudiants que han de fer la reavaluació tindran un dia específic de revisió un cop hagin fet l'esmentada activitat de reavaluació.

Observacions sobre les activitats d'avaluació

Exàmens. L'examen pot constar de dues parts: preguntes de teoria i comentari d'un fragment. En les preguntes de teoria caldrà donar raó del contingut dels temes, de la bibliografia bàsica sobre aquell tema i de la lectura obligatòria. La matèria del primer examen parcial seran els temes de la primera meitat del curs i la lectura del *Parmènides*; la del segon, els temes de la segona meitat del curs i la tercera part de *Veritat i Mètode*.

Treball. L'alumne pot escollir entre: Plató, *Parmènides* o Gadamer, *Veritat i Mètode* (tercera part, c. 12, 13, 14). El treball tindrà una extensió aproximada de 5000 paraules. L'objectiu principal del treball és resumir i comentar el contingut de la lectura, contrastar-la amb bibliografia, i contextualitzar-la en la vida, obra i filosofia de l'autor. Només s'acceptaran les recensions lliurades en paper i dins de termini.

Participació a classe. El professor valorarà que els alumnes participin activament a classe. Preparar a casa les classes, ampliar continguts, fer aportacions, etc. són activitats que, a part del valor que tenen en l'avaluació del curs, poden ajudar a arrodonir la nota.

Exposició d'un tema. Amb caràcter voluntari, especialment els alumnes que aspirin a la màxima nota, poden exposar a classe un dels temes marcats amb un asterisc (vegeu Continguts).

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Exàmens parcials	60 %	3	0,12	1, 2, 5, 6, 7, 10, 11, 12, 14, 15, 16, 17, 20, 21, 22, 23, 24, 25
Participació	10	0	0	4, 13, 17, 19, 21
Treball d'una lectura obligatòria	30 %	0	0	1, 2, 3, 5, 6, 7, 8, 10, 11, 12, 14, 15, 17, 20, 21, 22, 23, 24, 25

Bibliografia

DILTHEY, *El naixement de l'hermenèutica* (Textos Filosòfics, 76), Barcelona, 1997;

R. GABÁS, *Filosofia del siglo XX*, dins J. Hirschberger, *Historia de la filosofía*, III, Barcelona, Herder, 2011.

GADAMER, H.G., *Verdad y método*, Salamanca, Sígueme, 1977.

F. NEF, *Qu'est-ce que la metaphysique?* París, 2004.

PLATÓ, *Parmènides* (Textos Filosòfics, 55), Barcelona, Edicions 62; i *Diàlegs*, XIV (Fundació Bernat Metge, 144), Barcelona, 1995.

RECAS BAYON, J, *Hacia una hermenéutica crítica. Gadamer, Habermas, Apel, Vattimo, Rorty, Derrida y Ricoeur*, Madrid, Biblioteca Nueva, 2006.

VATTIMO, G, *Más allá de la interpretación*, Barcelona, Paidós, 1995.

Nota: en el dossier l'alumne trobarà la bibliografia específica de cada tema.